

kulinarne wycieczki

Pszennie i gryczano

Prostota to podstawowe określenie pasujące do kuchni naszych przodków i z pewnością do posiłku, którym uraczono mnie na stanowisku naszych białoruskich braci z Braclavia. W osiemnastowiecznej kuchni (a i wcześniej) królowały głównie ciemne zboża, dziś już rzadziej spotykane na naszych stołach, oraz gatunki, które nie należą do tych preferowanych obecnie. Jadano przede wszystkim żyto, owies, grykę, a pszenica stanowiła ledwie ułamek upraw. Stąd - jakże typowy dla dzisiejszej kuchni - biały chleb i bułki, stanowiły dawniej rzadkość.

Jadano gruboziarniste zboża, kaszę, chleby i placki z nie bielonej mąki. Pieczywo wyglądało inaczej, niż obecnie - zamiast pulchnych chlebów, jadano gęste, ciężkie, mączne placki formowane ręcznie z wodą i solą, bez użycia drożdży. Placki takie miałem dziś okazję wypróbować - dopiero co zdjęte z rozgrzanej płyty podpłomyki pszenne posmarowane miodem smakują wyśmienicie i są niezwykle sytące. Każdego, kto ma ochotę dowiedzieć się osobiście, jak smakują, zapraszam w imieniu Hanny Zinkowicz, która serwuje gościom tradycyjne potrawy, na stanowisko nr 45.

Białorusini ugotowali też kociołek doskonałej kaszy gryczanej doprawionej sianką cebulką i omaszczonej tłuszczem ze

Hanna Zinkowicz za chwile zdjęcie z blachy chrupiące podpłomyki, aby posmarowane miodem zaserwować je, ciekawym prądziejowej stawy, zwiedzającym

fort. Rafał Trąbski

stopionej słoniny. Taki cymes popić można grzany piwem, lub - jeśli ktoś preferuje napoje bezalkoholowe - aromatycznym napełnieniem ziołowym z rumianku, mięty i dodatkiem poziomki. Jest w nim też jeszcze jedno, tajemnicze zioło, lecz przez bariery językowe, nie udało mi się odkryć, jakiego ziółka pozostanie to tajemnicą białoruskiego ziołarstwa, a szczególnie dociekliwych odsyłam znów na stanowisko nr 45.

RAFAŁ TRĄBSKI

medyk biskupiński

Upuszczamy krwi

Jeśli kogoś boli głowa, ma gorączkę lub cierpi na inną dolegliwość powinien upuścić sobie nieco krwi. Kurację polecają uznane autorytety lekarskie z Grekiem Galenem (Rzym, II w. n.e.) na czele. Według jego teorii krew ulega zużyciu i przyczynia się do powstawania trucizn i ekstrementów. Dlatego złą krew, pojawiającą się wraz z chorobą, należy upuścić w ilości proporcjonalnej do ciężkości stanu. Podczas zabiegu można stracić przytomność, ale nie trzeba się tym przejmować. To dobry znak. Samo upuszczenie posoki jest w wykonaniu bardzo proste. Wystarczy podciąć lub nakłuć żyły i tętnice. Polecane są także pijawki, im więcej, tym lepiej.

Znanym w starożytności i popularnym do końca XIX w. sposobem na każdą chorobę było puszczenie krwi. Niekwestio-

nowaną pozycję lidera wśród zabiegów leczniczych, flebotomia - nazwa fachowa upustu krwi - zawdzięcza Galenowi (II wiek n.e.), grekiemu lekarzowi w Imperium Rzymskim. Omdlenie pacjenta było dla cyrulików objawem korzystnym. Wielu zapadało w sen głębszy - wieczny.

Krew wytaczano na wiele sposobów. Poprzez przecinanie, bądź nakłuwanie żył i tętnic, w miejscu mniej lub bardziej oddalonym od obszaru chorobowego. Furorę robiły też pijawki i w późniejszym okresie szklane bańki, wypełnione gorącym powietrzem. Techniki były też łączone.

Zabieg pomagał czasami przy nadciśnieniu oraz jako placebo. W XIX wieku został uznany za śmiertelnie szkodliwy i wycofany z klinik.

TOMASZ ROGACZ

Na stanowisku nr 47, po raz pierwszy w Biskupinie, na chorych czekają cyrulicy - specjaliści z Katedry Historii Medycyny Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego: Monika i Paweł Zamachowscy wraz z dziećmi Jasiek, Aleksandrą i Wiktoria (po lewej) oraz Ryszard Gryglewski z (nieobecnym na zdjęciu) synkiem Wiktorem. Wraz z nimi są także znachorzy z Uniwersytetu Medycyny w Kownie Tauras Mckas i Alma Mekiene (po prawej).

fort. Tomasz Rogacz

1966

W sezonie wykopaliskowym na stanowisku 4 (półwysp) prowadzono badania w północno-zachodniej części osiedla obronnego wspólnoty kultury łużyckiej. Badaniami kierował prof. dr Z. Rajewski, a finansowało Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Odkryto pozostałości chat, fragmenty naczyń glinianych i inne zabytki archeologiczne. Odkryte obiekty datowano wówczas na lata 550-400 p.n.e., czyli uważano je za młodsze niż były w rzeczywistości.

10 sierpnia - mgr inż. Bogna Sicińska przygotowała projekt koncepcyjny (część hydrotechniczno-budowlana), który przewidywał zabez-

pieczenie półwyspu, wraz z oryginalnymi pozostałościami osady obronnej, przed niszczącym działaniem fal Jeziora Biskupińskiego, bezpośrednimi wahaniami zwierciadła wody i lodem. W myśl projektu zabezpieczenie stanowić miała tama ziemna oraz odcięcie półwyspu od ładu stałego, poprzez przekopy u jego podstawy i nadanie mu dawnego kształtu, zgodnie z przebiegiem wału obronnego osiedla łużyckiego. W części dotyczącej gospodarki wodnej zawarty został postulat uregulowania poziomu lustra wody w Jeziorze Biskupińskim, ponieważ jego wahania,

Z Kalendarium Biskupińskiego Danuty Piotrowskiej

a w szczególności występowanie niskich stanów wody, powoduje odsłanianie drewnianych konstrukcji archeologicznych i w efekcie ich niszczenie. Poziom wody gruntowej na półwyspie jest uzależniony od zwierciadła wody w jeziorze i wykazuje podobne różnice. W założeniach proponowano zabezpieczenie stałego poziomu wody przez wzniesienie dodatkowych budowli piętrzących na rzece Gaśawce, poniżej Jeziora Biskupińskiego. Uznano, że projekt B. Sicińskiej został starannie i prawidłowo opracowany. Propozycje i wnioski postanowiono traktować

jako wytyczne do dalszego opracowania projektu.

4 września - na odbywającym się w Warszawie posiedzeniu międzynarodowego kolokwium ICOM'u [Międzynarodowa Rada Muzeów działająca przy UNESCO], podczas dyskusji poświęconej zagadnieniom historycznych wystaw w muzeach archeologicznych, prof. Zdzisław Rajewski (1907-1974), wieloletni badacz pradziejów i wczesnego średniowiecza Biskupina, dyrektor Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, przedsta-

wił dokumentację rezerwatu archeologicznego, w którym odbywa się tegoroczny Festyn.

10 września - uczestnicy międzynarodowego kolokwium ICOM-u, po zakończeniu obrad udali się na wycieczkę, która poza Biskupinem obejmowała, m.in. Toruń i Gniezno.

Biskupin zwiedzili: Edward T. Breathitt (1924-2003), gubernator Stanu Kentucky, delegat 36. prezydenta USA Lyndona B. Johnsona oraz A. Tichomirow, jeden z wicepremierów rządu ZSRR.

Ukazał się przewodnik pióra Z. Rajewskiego "Biskupin - osiedle obronne sprzed 2500 lat" z wkładką w języku rosyjskim i angielskim.

ciąg dalszy w następnym numerze